

Urocystis primulicola P. Magnus w Polsce

Urocystis primulicola P. Magnus in Poland

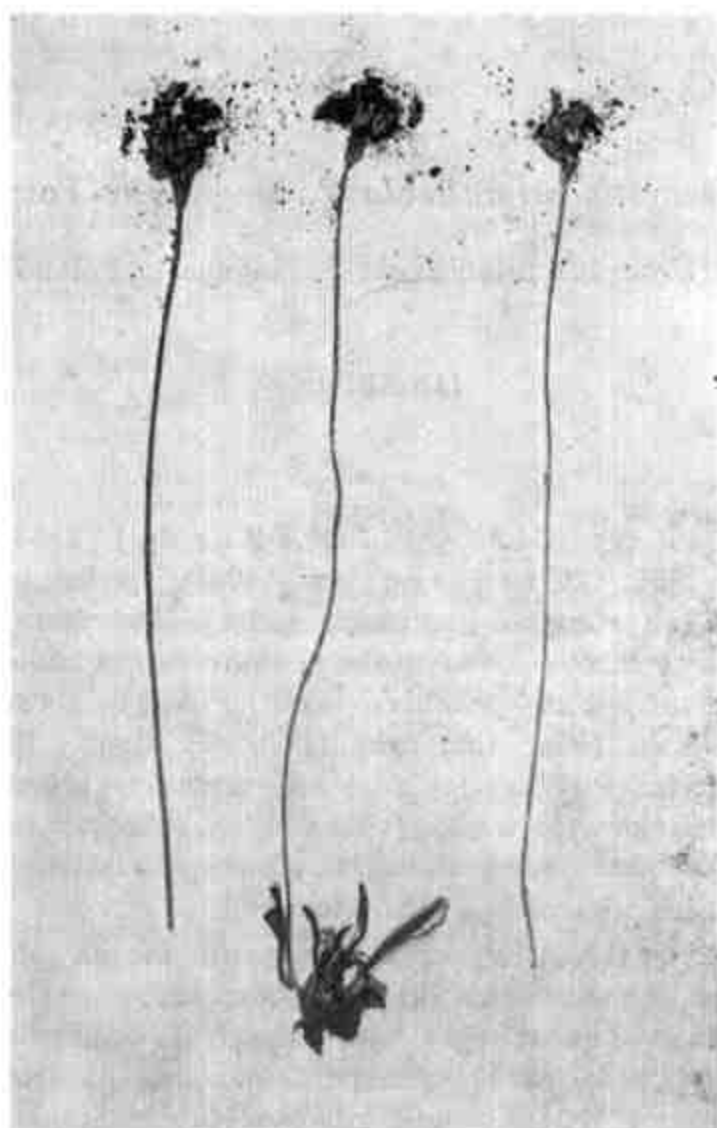
JAN KUĆMIERZ

Niektórzy autorzy (Ciferri 1938, Zundel 1953; Viennot-Bourgin 1956; Ulianiszczew 1968) podają występowanie dwóch główni na różnych gatunkach rodzaju *Primula*: na gatunkach z sekcji *Vernales* Pax — *Ginanniella (Tuburcinia) primulae* (Rostr.) Cif. = *Urocystis (Sorosporium) primulae* (Rostr.) P. Magn., a z sekcji *Farinosae* Pax — *Tuburcinia (Urocystis) primulicola* (P. Magn.) Bref. = *Ginanniella primulicola* (P. Magn.) Cif. = *Sorosporium primulicola* Pirotta. Te dwa gatunki główni, według cytowanych autorów, różnią się wielkością kłębków zarodników, liczbą zarodników właściwych i płonnych w kłębku oraz ich wielkością i zabarwieniem.

Lindeberg (1959) w swej monografii zalicza obydwie główne znajdujące na pierwiosnkach do jednego gatunku — *Urocystis primulicola* P. Magnus. Zwraca przy tym uwagę na różnice morfologiczne, zwłaszcza w wielkości kłębków zarodników, oraz na istniejące z pewnością fizjologiczne zróżnicowanie pasożytów pierwiosnków zaliczanych do różnych sekcji.

W indeksie grzybów pasożytniczych i ich żywicieli w Wielkiej Brytanii Moor (1959) wymienia jedną głównię — *Tuburcinia (Urocystis) primulicola* (P. Magn.) Bref. występującą na pierwiosnkach obu sekcji. (*Vernales, Farinosae*).

W Polsce *Urocystis primulicola* P. Magn. zbierana była dotychczas tylko na *Primula veris* L. [*P. officinalis* (L.) Hill.] w okolicy Ząbkowic Śląskich (Schroeter 1889), Stawskiej Góry koło Chełma (Kochman 1936) oraz w Lubosinie w pow. Szamotuły (Dominik 1936). Czwarte stanowisko (ryc. 3) tej rzadkiej w Polsce głównej odkrył dr Szczepanek z Uniw. Jag. w Pasmie Radziejowej, 2 km na płn.-wsch. od Jaworek koło Szczawnicy. Otrzymane od niego w 1967 roku okazy *Primula farinosa* L. (nowy żywiciel w naszej florze) były porażone przez *Urocystis primulicola* P. Magnus. Sam zebrałem tę głównię tamże w czerwcu następnego roku. Grzyb wystąpił masowo atakując prawie

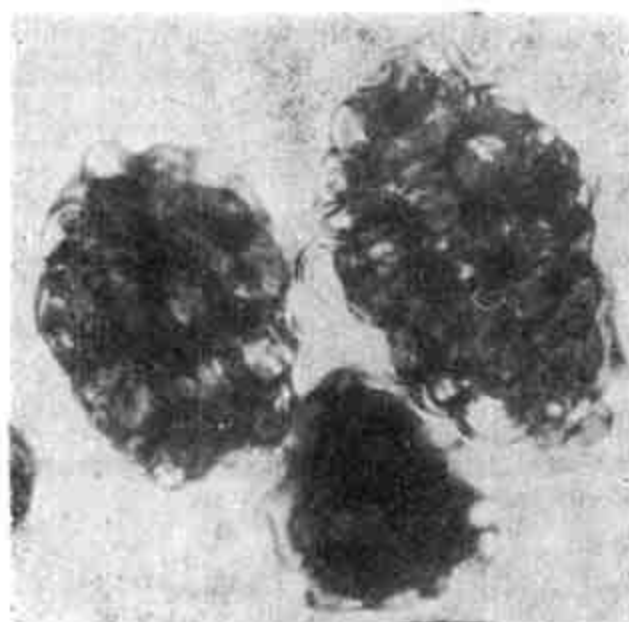


Ryc. 1. *Urocystis primulicola* P. Magnus na *Primula farinosa* L.: porażone kwiatostany — inflorescences stricken

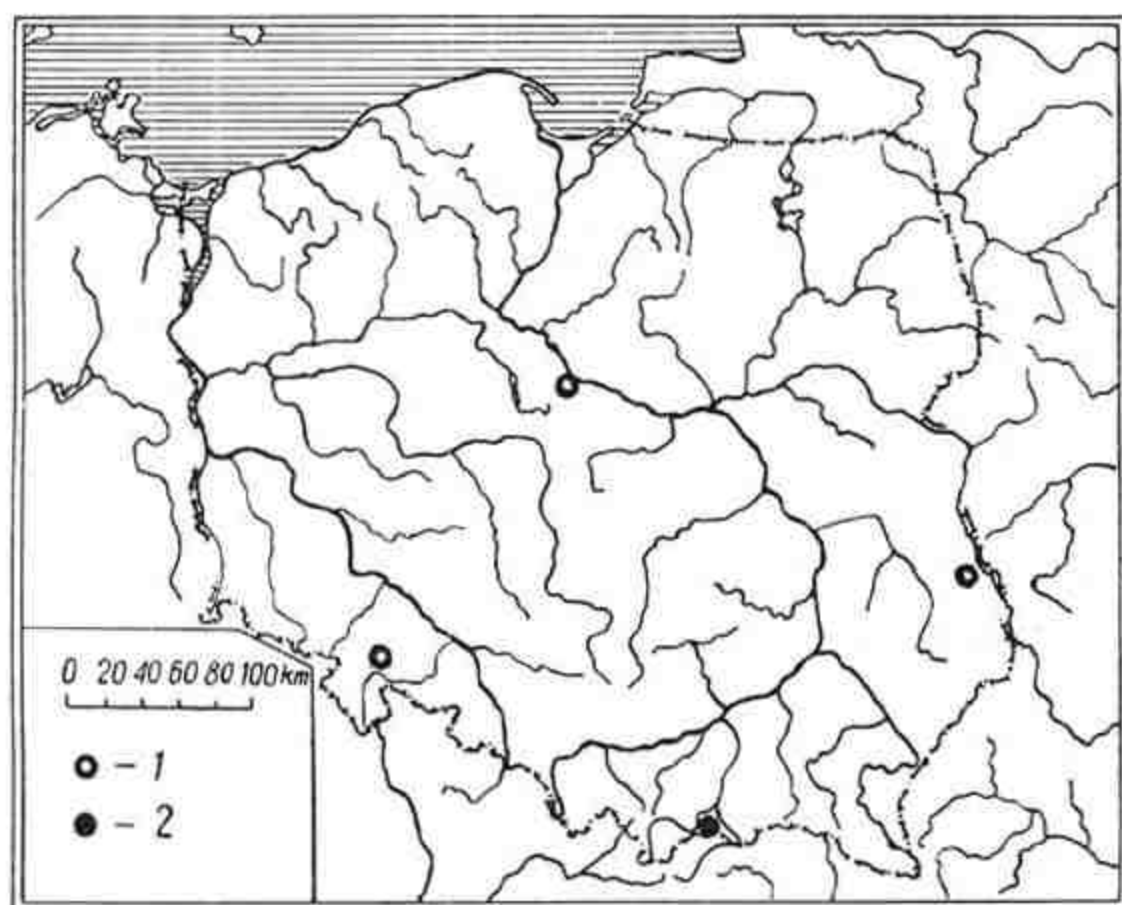
wszystkie kwitnące i przekwitające pierwiosnki (nowo odszukane ich stanowisko — Z a b o k l i c k a 1964).

Do opisu grzyba podanego przez K o c h m a n a (1936) trzeba dodać, że w czasie kwitnienia żywiciela, pasożyt obficie wytwarza konidia (stadium konidialne: *Paepalopsis irmischiae* Kühn), które pokrywają cały kwiatostan mączystym nalotem. Chlamydospory powstają nieco później w zawiązujących się torebkach i wydostają się po ich otwarciu (ryc. 1). Zarodniki płonne tworzące prawie całkowitą osłonę zarodników właściwych są podobnych kształtów, lecz nieco od nich mniejsze i jaśniej zabarwione (ryc. 2).

Zakażenie młodych roślin następuje na wiosnę przez zarodniki pod-



Ryc. 2. *Urocystis primulicola* P. Magnus na *Primula farinosa* L.: kłębki zarodników — glomerules of spores, 800 ×



Ryc. 3. Stanowiska *Urocystis primulicola* P. Magnus na terenie Polski: 1 — dotychczasowe stanowiska, 2 — nowe stanowisko tego gatunku. The localities of *Urocystis primulicola* P. Magnus of Poland: 1 — the hitherto known localities, 2 — the new locality of that species

stawkowe powstałe na kielkującej chlamydosporze; ponadto pasożyt może zimować w postaci grzybni w kłęczu (Kawecka-Starmachowa 1939).

*Instytut Ochrony Roślin
Wyższej Szkoły Rolniczej
Kraków, Plac Wolności 8*

SUMMARY

Urocystis primulicola P. Magnus was found on new host — *Primula farinosa* L. (Figs. 1, 2) in Radziejowa Range (Polish Western Carpathians). It is rare species known from Poland only from four localities.

LITERATURA

- Ciferri R., 1938, Flora Italica Kryptogama, Pars I: Fungi — Ustilaginales, Soc. Bot. Ital., Milano.
- Dominik T., 1936, Grzyby pasożytnicze zebrane w okolicy Włocławka w sierpniu 1934, Acta Soc. Bot. Pol. 12: 201—205.
- Kawecka-Starmachowa B., 1939, Głownie i śniecie Polski, cz. II, śniecie, Spraw. Kom. Fizjogr. PAU. 73: 147—223.
- Kochman J., 1936, Grzyby głowniowe Polski, Planta Polonica, 4: 1—161.
- Lindeberg B., 1959 Ustilaginales of Sweden, Symb. Bot. Upsal. 16 (2): 1—175, Uppsala.
- Moore W. C., 1959, British parasitic fungi, At the University press, Cambridge. p. 430.
- Schroeter J., 1889, Kryptogamenflora von Schlesien, Pilze 3 (2), Brandpilze, Breslau.
- Ulianiszczew W. I., 1968, Opredielitel golownlewych gribow SSSR, Ak. Nauk SSSR, Izdatielstwo „Nauka”, Leningrad.
- Viennot-Bourgin G., 1956, Mildious, oidiums, caries, charbons, rouilles des plantes de France, Encycl. Mycol. 26: 1—317, Paris.
- Zaboklicka L., 1964, Nowe stanowisko pierwiosnki omączonej (*Primula farinosa* L.) w Polsce, Fragm. Flor. et Geobot. 10 (4): 473—483.
- Zundel G. L., 1953, The Ustilaginales of the World, Contr. No. 176, The Pennsylvania State College. p. 410, Pennsylvania.